

«Ψηφιοποίηση πολιτιστικού περιεχομένου: παρουσίαση των δράσεων του Δικτύου EDL, του προγράμματος EuropeanaLocal και της Europeana (Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη)»

Δρ. Γαρουφάλλου Εμμανουήλ, Καθηγητής Εφαρμογών, Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης, Ερευνητική Ομάδα Δέλτος &EuropeanaLocal (EDLocal)

Εισαγωγή

Η ψηφιοποίηση και η πρόσβαση σε πολιτιστικό περιεχόμενο είναι κεφαλαιώδους σημασίας στις μέρες μας τόσο για τους πολιτιστικούς και εκπαιδευτικούς οργανισμούς όσο και για τους τοπικούς και εθνικούς φορείς. Ιδιαίτερη αξία αποκτά αυτό το περιεχόμενο όταν στο επίκεντρο της ανάπτυξης των ψηφιακών συλλογών είναι ο πολίτης, χρήστης της ψηφιακής πληροφορίας. Τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επενδύσει σε έργα ψηφιοποίησης πολιτισμικού υλικού με σκοπό να κάνει προσβάσιμο το υλικό αυτό στο ευρύ κοινό. Επίσης, συγχρηματοδότησε ερευνητικά έργα, προώθησε τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ φορέων παροχής πολιτιστικού πλούτου και προώθησε την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Βιβλιοθήκης. Μέσα από την στρατηγική «i2010 - Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση» τέθηκαν τα θεμέλια της Europeana, της Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Βιβλιοθήκης. Η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη της ΕΕ δημιουργήθηκε έπειτα από πρόταση της Γαλλίας το 2005, με την προοπτική να φτάσει τα 10 εκατομμύρια τεκμήρια το 2010. Τότε, η Europeana θα παρέχει πρόσβαση σε εκατομμύρια έργων, αντιπροσωπευτικών της μεγάλης πολιτιστικής ποικιλομορφίας της Ευρώπης, και θα περιλαμβάνει διαλογικές ζώνες όπως κοινότητες ειδικών ενδιαφερόντων. Στο διάστημα μεταξύ 2009 και 2011, από τον προϋπολογισμό της ΕΕ θα διατεθούν ετησίως περίπου 2 εκατομμύρια ευρώ για τον σκοπό αυτό. Αυτήν την αξία της ψηφιακής πληροφορίας και την πρόσβαση σε πολιτιστικό περιεχόμενο έρχεται να την επισφραγίσει η έναρξη λειτουργίας της

Europeana, της Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Βιβλιοθήκης στις 20 Νοεμβρίου 2008 (Γαρουφάλλου, 2008).

Παρόμοιες δράσεις για πρόσβαση των πολιτών σε ψηφιακό περιεχόμενο έχουν αναλάβει για παράδειγμα η Google με το Google Book Search και η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου με τη δημιουργία της Παγκόσμιας Ψηφιακής Βιβλιοθήκης (World Digital Library). Η Europeana είναι η ευρωπαϊκή απάντηση στο αμερικανικό Google Book Search, μια υπηρεσία αναζήτησης τεκμηρίων, η οποία σήμερα καλύπτει επτά εκατομμύρια ψηφιοποιημένα βιβλία. Η Europeana φέρνει πιο κοντά πολιτιστικά τους ευρωπαϊκούς λαούς, αναδεικνύει την πολυπολιτισμικότητα των λαών της ΕΕ, κάνει ελεύθερα προσβάσιμο πολύτιμο και σπάνιο υλικό που πριν δεν θα μπορούσε κανείς να δει. Επίσης διασυνδέει το υλικό αυτό με μοναδικό τρόπο ώστε η κάθε αναζήτηση πληροφοριών στην ψηφιακή βιβλιοθήκη να είναι μια μοναδική εμπειρία, ένα μοναδικό ταξίδι πληροφόρησης. Αυτή η παρουσίαση και το ταξίδι στις μεγαλύτερες και πολυτιμότερες συλλογές και θησαυρούς της Ευρώπης είναι δωρεάν σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ (Γαρουφάλλου, 2008).

Στόχος του άρθρου αυτού είναι να παρουσιάσει τη δράση του Δικτύου EDL (European Digital Library) στο οποίο συμμετέχουν βιβλιοθήκες, μουσεία, αρχεία, ερευνητικά ιδρύματα, εθνικές βιβλιοθήκες και φορείς από όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, στοχεύει να παρουσιάσει το πρόγραμμα EuropeanaLocal, ένα δίκτυο οργανισμών της ΕΕ που σκοπό έχει να αναπτύξει βέλτιστες πρακτικές για βιβλιοθήκες, μουσεία, αρχεία και άλλους πολιτιστικούς φορείς με σκοπό το ψηφιακό περιεχόμενό τους να εναρμονίζεται με τα πρότυπα που ακολουθεί η Europeana. Μέσω του προγράμματος EuropeanaLocal τοπικές βιβλιοθήκες και πολιτιστικοί οργανισμοί θα μπορούν να βελτιώσουν και να αναπτύξουν το ψηφιακό περιεχόμενό τους, τη διαλειτουργικότητα και την πρόσβαση στο περιεχόμενο, να αναδείξουν και να προωθήσουν τους τοπικούς θησαυρούς τους.

Η πορεία προς μια Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη

Η ιστορία και η πορεία της Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Βιβλιοθήκης δεν είναι μακρά. Μόλις στις αρχές της νέας χιλιετίας η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) ξεκίνησε τις προσπάθειές της για μια πανευρωπαϊκή βιβλιοθήκη. Μια σειρά από χρηματοδοτούμενα προγράμματα προσπάθησαν να θέσουν τις βάσεις για τη

δημιουργία αυτής της βιβλιοθήκης. Το πρόγραμμα Gabriel (GAteway and BRIdge to Europe's National Libraries) που ολοκληρώθηκε το 2005, δημιούργησε έναν κεντρικό δικτυακό τόπο με σκοπό να «συγκεντρώσει» και να δημιουργήσει «γέφυρες» μεταξύ των εθνικών βιβλιοθηκών της ΕΕ, ενώ το πρόγραμμα TEL (The European Library) (2001-2004), δημιούργησε ένα πλαίσιο οργάνωσης για την πρόσβαση των συλλογών των εθνικών βιβλιοθηκών.

Η Ευρωπαϊκή Βιβλιοθήκη (The European Library-TEL)

Στο πρόγραμμα TEL (The European Library) (<http://www.theeuropeanlibrary.org/>) για την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Βιβλιοθήκης συμμετείχαν αρχικά 31 και σήμερα 48 Ευρωπαϊκές Εθνικές Βιβλιοθήκες, όλες μέλη του Conference of European National Librarians (CENL - <http://www.cenl.org>). Το πρόγραμμα ήταν χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ. Ο βασικός σκοπός του TEL ήταν να δημιουργήσει μια κεντρική online υπηρεσία αναζήτησης στις συλλογές των συμμετεχόντων Ευρωπαϊκών Εθνικών Βιβλιοθηκών και ένα σημείο αναφοράς γι' αυτές τις βιβλιοθήκες προβάλλοντας νέα, εκθέσεις και άλλες υπηρεσίες τους. Ο δικτυακός τόπος του TEL και η online υπηρεσία αναζήτησης υλικού ήταν διαθέσιμη στο κοινό τον Μάρτιο του 2005. Αυτή η υπηρεσία δίνει πρόσβαση σε περισσότερα από 150 εκατομμύρια εγγραφών που προέρχονται από 172 συλλογές των Ευρωπαϊκών Εθνικών Βιβλιοθηκών. Οι πηγές που δίνει πρόσβαση η TEL είναι ψηφιακές (βιβλία, χάρτες, βίντεο, ηχητικά τεκμήρια, κ.α.) και βιβλιογραφικές και καλύπτουν 35 γλώσσες της Ευρωπαϊκής επικράτειας. Οι εγγραφές είναι ποιοτικές και αξιόπιστες καθώς προέρχονται από φορείς που βιβλιογραφικά ακολουθούν υψηλά πρότυπα. Το 2005 ξεκίνησε το πρόγραμμα TEL-ME-MOR (The European Library: Modular Extensions for Mediating Online Resources, <http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/cooperation/archive/telmemor/index.php>) (2005-2007), μια πρωτοβουλία για την υποστήριξη 10 επιπλέον εθνικών βιβλιοθηκών από τα νέα κράτη μέλη της ΕΕ. Επίσης, το πρόγραμμα TELplus (2007-2009), το οποίο ολοκληρώνεται το 2009, θα προσθέσει 22 εκατομμύρια πολυγλωσσικές σελίδες στο TEL, και τις εθνικές συλλογές της Βουλγαρίας και Ρουμανίας. Τέλος, το πρόγραμμα FUMAGABA (<http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/cooperation/fumagaba/>)

«Η δυναμική και οι προοπτικές των Δημοτικών Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα»

(2008-2009) θα προσθέσει τις συλλογές 8 νέων εθνικών βιβλιοθηκών όπως της Αρμενίας, της Γεωργίας, της Ουκρανίας, της Αλβανίας, κ.α.

Digital Libraries Initiative (DLI)

Η Ευρωπαϊκή Βιβλιοθήκη, ένα μωσαϊκό τεκμηρίων από όλη την Ευρώπη αποτέλεσε τον πρόδρομο της Europeana και ένα καλό παράδειγμα συνεργασίας των ευρωπαϊκών βιβλιοθηκών. Η πρωτοβουλία i2010 (European Commission-i2010) της Κοινωνίας της Πληροφορίας και τα Μέσα Ενημέρωσης (Europa) καθόρισε το νέο στρατηγικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αυτή η νέα ενοποιημένη πολιτική αποσκοπεί κυρίως στο να ενθαρρύνει τη γνώση και την καινοτομία, ώστε να ενισχυθεί η ανάπτυξη καθώς και η δημιουργία περισσότερων και καλύτερης ποιότητας θέσεων απασχόλησης. Εντάσσεται στο πλαίσιο της αναθεωρημένης στρατηγικής της Λισαβόνας. Η Επιτροπή προτείνει τρεις στόχους προτεραιότητας που πρέπει να επιτευχθούν πριν από το 2010 για τις ευρωπαϊκές πολιτικές στους τομείς της κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης:

- ολοκλήρωση ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου πληροφοριών,
- ενίσχυση της καινοτομίας και των επενδύσεων στην έρευνα για τις τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών (ΤΠΕ), και
- ολοκλήρωση της δημιουργίας μιας κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης με βάση την κοινωνική ένταξη.

Τα παραπάνω επιτάσσουν την ισότιμη συμμετοχή των ευρωπαίων πολιτών σε όλο το φάσμα των υπηρεσιών που προσφέρουν τα κράτη μέλη της ΕΕ και την εξασφάλιση καλύτερης ποιότητας ζωής, μέσω των δυνατοτήτων της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Κάτω από αυτό το πρίσμα δημιουργήθηκε η Πρωτοβουλία για τις Ψηφιακές Βιβλιοθήκες (Digital Libraries Initiative – DLI) (European Commission-DLI) που είναι το πιο μεγάλοπνοο πρόγραμμα του i2010. Αυτό το πρόγραμμα υποστήριξε τη δημιουργία μιας «ιδεατής» Ευρωπαϊκής Βιβλιοθήκης, με σκοπό να κάνει τα ευρωπαϊκά πολιτιστικά και επιστημονικά τεκμήρια προσβάσιμα σε όλους. Επίσης, η πρωτοβουλία είχε ως σκοπό να συνδυάσει πολυπολιτισμικά και πολυγλωσσικά περιβάλλοντα με τεχνολογικές καινοτομίες και νέα επιχειρησιακά μοντέλα.

Το DLI είχε δύο κατευθύνσεις:

- **Πολιτιστική Κληρονομιά:** να δημιουργήσει μια κοινή Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη που θα εξυπηρετεί ως μια Διαδικτυακή πολυγλωσσική πύλη δίνοντας πρόσβαση στις πολιτιστικές συλλογές από όλα τα κράτη μέλη.
- **Επιστημονική Κληρονομιά:** να εγγυηθεί την τρέχουσα και την μελλοντική πρόσβαση στην πληροφορία για έρευνα και καινοτόμους σκοπούς.

Αποτέλεσμα αυτής της πρωτοβουλίας ήταν η δημιουργία του EDL Foundation και του EDLnetwork.

EDL Foundation

Για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Βιβλιοθήκης (European Digital Library-EDL) δημιουργήθηκε το EDL Foundation (EDL Foundation) με σκοπό την πρόσβαση στην ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά μέσα από διαφορετικά συστήματα οργάνωσης των τεκμηρίων. Βασικός σκοπός της οργάνωσης είναι να προωθήσει τη συνεργασία και να επισυνάψει συμφωνίες μεταξύ των ευρωπαϊκών φορέων παροχής περιεχομένου (βιβλιοθήκες, αρχεία, μουσεία, κ.λπ.) για την παροχή περιεχομένου σε μια κοινή πύλη, και να δημιουργήσει ένα νομικό πλαίσιο/οργανισμό για να χρηματοδοτείται από την ΕΕ γι' αυτόν τον σκοπό.

EDLnetwork

Αποτέλεσμα του EDL Foundation ήταν η δημιουργία το 2007 της πρωτοβουλίας EDLnetwork, όπου σήμερα ονομάζεται European.Net και ολοκληρώνει τις εργασίες του το 2009 (βλέπε <http://dev.europeana.eu/home.php>). Το EDLnet είναι ένα Ευρωπαϊκό θεματικό δίκτυο που έχει ως στόχους να προωθήσει την ανάπτυξη εμπιστοσύνης μεταξύ των οργανισμών που θέλουν να συμμετέχουν στην EDL, να δημιουργήσει την οργανωτική δομή για την Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη (Europeana), να αντιμετωπίσει προβλήματα διαλειτουργικότητας, να προτείνει μια εφαρμόσιμη λύση για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Βιβλιοθήκης (το έκανε με την πρόταση της Europeana), αλλά και να επιλύει προβλήματα που αναδύονται και να εντοπίζει θέματα για περαιτέρω έρευνα.

Στο EDLnet συμμετέχουν 90 εταίροι (βιβλιοθήκες, μουσεία, αρχεία, Ο/Α συλλογές, κ.λπ.) με επιστημονικό προσωπικό από όλη την Ευρώπη, με σκοπό να

«Η δυναμική και οι προοπτικές των Δημοτικών Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα»

δημιουργήσουν και να αναπτύξουν την Ευρωπαϊκή Βιβλιοθήκη Europeana. Το πρόγραμμα διερευνεί πολιτικά, ανθρωπιστικά, τεχνικά και σημασιολογικά θέματα, τα οποία θα συμβάλουν στη δημιουργία ενός διαλειτουργικού συστήματος, ικανού να παρέχει πρόσβαση σε πλήρως ψηφιοποιημένο υλικό.

Το EDLnet έχει πέντε πακέτα εργασίας (Europeana):

- Human, Political & Intercommunity Interoperability,
- Technical & Semantic Interoperability,
- Users and Usability,
- Concertation and Dissemination,
- Management and Coordination.

Επίσης, έχει πέντε ομάδες εργασίας με τη συμμετοχή ειδικών επιστημόνων μετά από πρόσκληση (Europeana):

- WG1: Political, human and inter-community interoperability,
- WG2.1: Standards and Interoperability of Standards (με έμφαση στα μεταδεδομένα, Europeana Semantic Elements -ESE),
- WG2.2: Semantic and Multilingual Interoperability,
- WG2.3: Technical Architecture και
- WG3: Users and usability.

Την Ελλάδα σε αυτή την πρωτοβουλία εκπροσωπεί, ως εθνικός αντιπρόσωπος, η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας με το επιστημονικό προσωπικό που συνεργάζεται (EDLnet Work Packages, 2009).

Ο ρόλος της δημόσιας κεντρικής βιβλιοθήκης της Βέροιας

Από το 1993 η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας (ΔΚΒΒ) συμμετείχε σε 7 προγράμματα με χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης: MOBILE, PUBLICA, PULMAN, PLDP, ISTAR, CALIMERA και LIGHT. Σήμερα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η ΔΚΒΒ συμμετέχει ως εθνικός αντιπρόσωπος στην πρωτοβουλία EDLnet ενώ πρόσφατα επελέγη και συμμετέχει σαν μέλος στο δίκτυο Europeana v1.0 Thematic Network. Επίσης, συμμετέχει ως εταίρος στα προγράμματα EuropeanaLocal, ENTITLE, UNTOLD και AccessIT. Ιδιαίτερα για το EuropeanaLocal (EuropeanaLocal, 2009), η ΔΚΒΒ:

«Η δυναμική και οι προοπτικές των Δημοτικών Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα»

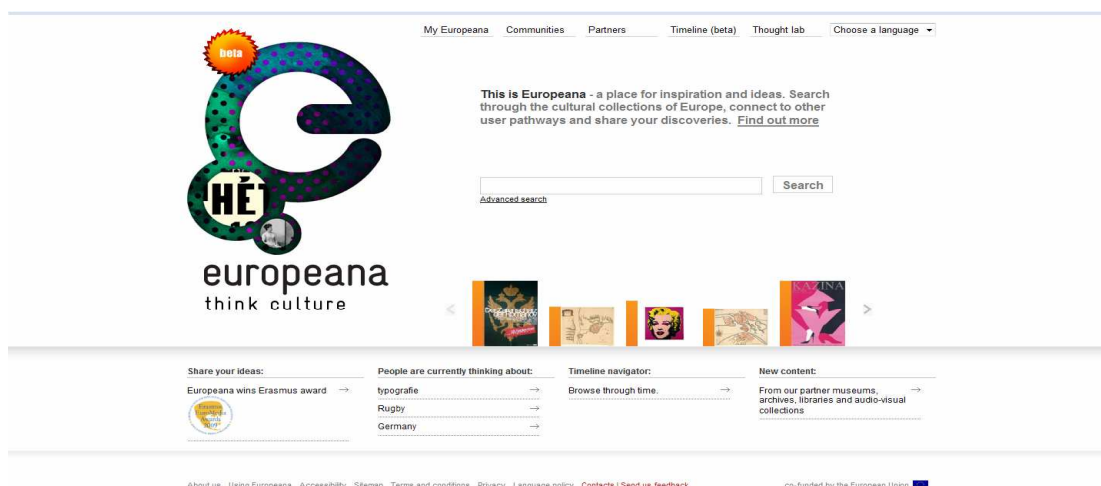
- θα δημιουργήσει αποθετήριο συμβατό με τεχνολογία OHI-PMH
- θα παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη σε άλλους φορείς για τη δημιουργία ανάλογων αποθετηρίων
- θα επικεντρώσει τη στρατηγική της στην υιοθέτηση εργαλείων και προτύπων ακολουθώντας την εξέλιξη και διάθεση στη δημοσιότητα των αντίστοιχων προτύπων από τις υπηρεσίες της Europeana
- θα προσφέρει κατάρτιση και υπηρεσίες τεχνικής υποστήριξης που θα καλύπτουν ορθές πρακτικές στην εγκατάσταση, εφαρμογή και χρήση εργαλείων που συνδέονται με αποθετήρια OHI-PMH, μετατροπή βάσεων δεδομένων κ.α.
- θα προωθήσει την ιδέα ανάπτυξης συνεργασιών με διάφορους φορείς για τη βελτίωση της προσβασιμότητας στο ελληνικό πολιτιστικό ψηφιοποιημένο υλικό
- θα συμμετάσχει σε πρωτοβουλίες προώθησης και διάχυσης των αποτελεσμάτων της δράσης EuropeanaLocal και της Europeana (Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας, 2009)

Η Europeana

Οι πρωτοβουλίες του EDL Foundation και του EDLnet βοήθησαν στη δημιουργία της Europeana, της Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Βιβλιοθήκης (<http://www.europeana.eu/portal/>). Η δημιουργία ενός μοντέλου Ψηφιακής Βιβλιοθήκης/Πύλης αναπτύχθηκε και παρουσιάστηκε στο κοινό το Νοέμβριο του 2008. Ο χρηστικός σχεδιασμός της ψηφιακής βιβλιοθήκης, η πολυγλωσσικότητα, τα τεκμήρια που προέρχονταν από κάθε γωνιά της Ευρώπης και ο ενθουσιασμός γι' αυτό το εγχείρημα ήταν από τα πρώτα χαρακτηριστικά της ψηφιακής πύλης (εικόνα 1). Τα αρχικά δύο εκατομμύρια τεκμήρια (ήχου, εικόνας, βιβλία, αρχειακά τεκμήρια, φιλμ, κ.α.) που ήταν ο στόχος να ενταχθούν σε δύο χρόνια (έως το 2008), έγιναν τέσσερα και σήμερα πάνω από έξι εκατομμύρια τεκμήρια. Έως το 2011, με τη βοήθεια τεσσάρων μεγάλων ευρωπαϊκών προγραμμάτων όπως το EuropeanaLocal (EDLocal), το EFG, το Athena και το APEnet, υπολογίζεται ότι ο αριθμός των τεκμηρίων στη Europeana θα ξεπεράσει τα 20 εκατομμύρια.

Παρότι εκ πρώτης όψεως η Europeana φαίνεται να είναι μια ακόμα ψηφιακή βιβλιοθήκη, εν τούτοις είναι το πιο μεγαλεπήβολο σχέδιο δημιουργίας της μεγαλύτερης ψηφιακής βιβλιοθήκης στον κόσμο, δίνοντας πρόσβαση σε εκατομμύρια βιβλία, ηχογραφήσεις, φωτογραφίες, αρχαιακό υλικό, πίνακες ζωγραφικής, ταινίες, χάρτες κ.ά. Συμμετέχουν και οι 27 ευρωπαϊκές χώρες με πάνω από 1000 πολιτιστικούς οργανισμούς να διαθέτουν το υλικό τους στην Europeana. Σήμερα στο δικτυακό τόπο της Europeana οι χρήστες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε εκατομμύρια τεκμήρια που προέρχονται από τις εθνικές βιβλιοθήκες και τα πολιτιστικά ιδρύματα των κρατών μελών της ΕΕ. Οι χρήστες έχουν το δικαίωμα να κατεβάσουν τα αρχεία που τους ενδιαφέρουν στον υπολογιστή τους δωρεάν, για όλα τα έργα που είναι παλαιότερα του 20ού αιώνα (Γαρουφάλλου, 2008).

Εικόνα 1. Η αρχική σελίδα της Europeana (<http://www.europeana.eu/portal/>)

Η Europeana, λοιπόν, καταδεικνύει το πολυγλωσσικό και πολυπολιτισμικό μάρφωμα της Ευρώπης και συνάμα προβάλλει τα ιδρύματα που έχουν πολιτιστικό περιεχόμενο. Με το μοντέλο λειτουργίας της, η εθνική κληρονομιά κάθε κράτους γίνεται γνωστή διεθνώς. Ψηφιοποιημένα πολιτιστικά τεκμήρια του δημοσίου τομέα κάθε κράτους και δυσεύρετο περιεχόμενο του συνόλου των τομέων κάθε κράτους, μπορεί να αναζητηθεί, να ανακτηθεί και κυρίως, να διατηρηθεί ως σημείο πολιτιστικής αναφοράς για τις επόμενες γενεές. Με τον τρόπο αυτό προωθούνται ο πολιτισμικός

«Η δυναμική και οι προοπτικές των Δημοτικών Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα»

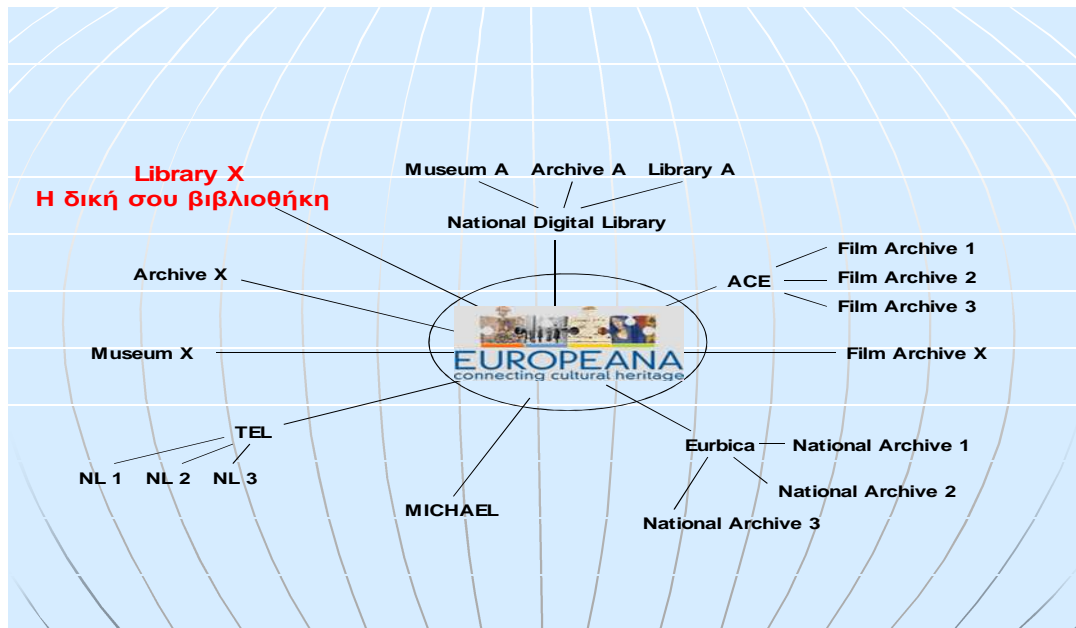
τουρισμός και η κοινωνία της γνώσης. Με τον εμπλουτισμό του περιεχομένου της, τα ιδρύματα που συμμετέχουν επωφελούνται από τα αποτελέσματα της, για παράδειγμα, ενισχυμένα μεταδεδομένα, διάχυση της πληροφορίας, άνοιγμα σε νέους χρήστες, ανάπτυξη νέων υπηρεσιών, χρήση νέων τεχνολογιών πληροφόρησης, κ.λπ. Τέλος, η ανάπτυξη της μπορεί να διασφαλίσει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες και νέες αγορές.

Χαρακτηριστική είναι η δήλωση της Elisabeth Niggemann, γενικής διευθύντριας της γερμανικής εθνικής βιβλιοθήκης και προέδρου του ιδρύματος της Ευρωπαϊκής Ψηφιακής Βιβλιοθήκης – του οργανισμού πίσω από την Europeana:

«Με την Europeana οι πολιτιστικοί φορείς αποκτούν νόημα για τη «γενιά του Web 2.0» - μια γενιά με προσδοκίες για τη δυνατότητα να διαβάζει κείμενα, να παρακολουθεί βίντεο, να ακούει ήχους και να κοιτάζει εικόνες στον ίδιο χώρο και χρόνο. Προσφέροντας στους νέους μια πλήρη πολυμεσική εμπειρία, θα ενισχύσει τους δεσμούς τους με την πολιτιστική κληρονομιά και τον σύγχρονο πολιτισμό της Ευρώπης» (Cousins, 2008^{a,b}; Komen, 2008; Purday, 2008; ΔΚΒΒ, 2008).

Τέλος, η Viviane Reding, Επίτροπος της Ε.Ε. αρμόδια για την Κοινωνία της Πληροφορίας και τα ΜΜΕ δήλωσε ότι: «Η Europeana θα προσφέρει ένα ταξίδι μέσα στον χρόνο και πέρα από σύνορα, και θα διευκολύνει την ανάπτυξη νέας αντίληψης ως προς το τι είναι ο πολιτισμός μας. Επιπλέον, θα διευκολύνει τη σύνδεση των ατόμων με την ιστορία τους και, μέσω διαλογικών σελίδων και εργαλείων, μεταξύ τους» ...« Οφείλουμε να μετατρέψουμε την Europeana σε έναν χώρο διαλογικής και δημιουργικής συμμετοχής για τα άτομα που επιθυμούν να διαπλάσουν τη δική τους συμβολή στον ευρωπαϊκό πολιτισμό και να τη μοιραστούν με άλλους» (Cousins, 2008^{a,b}; Komen, 2008; Purday, 2008; ΔΚΒΒ, 2008; Γαρουφάλλου, 2008).

Η εικόνα 2 δείχνει την πιθανή δομή της Europeana μετά την ενσωμάτωση των τεκμηρίων από τους κατόχους περιεχομένου. Όπου υπάρχουν τα Library X, Archive X και Museum X, είναι οι μεμονωμένοι πολιτιστικοί οργανισμοί που μπορούν να προσφέρουν τεκμήρια. Η εικόνα 3 απεικονίζει λογότυπα της Europeana.

Εικόνα 2. Πιθανή δομή της Europeana (Davies 2008)

Εικόνα 3. Λογότυπα της Europeana

EuropeanaLocal (EDLocal)

Το πρόγραμμα EuropeanaLocal είναι ένα Δίκτυο Ορθής Πρακτικής, χρηματοδοτούμενο από το πρόγραμμα eContentplus της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το οποίο ξεκίνησε τη λειτουργία τον Ιούνιο του 2008. Σχεδιάζεται να εμπλέξει και να βοηθήσει τοπικές και περιφερειακές βιβλιοθήκες, μουσεία, αρχεία και συλλογές οπτικοακουστικού υλικού, δηλαδή πολιτιστικούς (πληροφοριακούς) οργανισμούς, να καταφέρουν να αναδείξουν περισσότερο τον τεράστιο πλούτο ψηφιοποιημένων συλλογών τους μέσα από την πύλη της Europeana και να προσφέρουν νέες υπηρεσίες.

«Η δυναμική και οι προοπτικές των Δημοτικών Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα»

Το πρόγραμμα προσπαθεί μέσω των οργανισμών που συμμετέχουν σε κάθε χώρα (27 συνολικά), να προωθήσει τα πρότυπα του Europeana στους ενδιαφερόμενους φορείς και να «οργανώσει» το ψηφιακό περιεχόμενο που προέρχεται από βιβλιοθήκες, αρχεία και τοπικούς φορείς με σκοπό να το «προωθήσει» στην Europeana. Την Ελλάδα στο πρόγραμμα εκπροσωπεί η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας, που λειτουργεί ως εθνικό σημείο αναφοράς για φορείς πληροφόρησης με σκοπό την παροχή βοήθειας στη διαδικασία προετοιμασίας του ψηφιακού περιεχομένου τους για τη Europeana. Για την καλύτερη υλοποίηση του έργου η ΔΚΒΒ έχει προχωρήσει στη συγκρότηση μίας ομάδας διαχείρισης του έργου που απαρτίζεται από επτά άτομα επιστημονικό προσωπικό (υπαλλήλους της και εξωτερικούς συνεργάτες) με εμπειρία σε θέματα ψηφιακών Βιβλιοθηκών (EDLocal 2009).

Το πρόγραμμα στοχεύει:

- στην βελτίωση της διαλειτουργικότητας σε ψηφιακό περιεχόμενο αρχείων βιβλιοθηκών και μουσείων
- στην καθιέρωση δικτύου συγκομιδής μεταδεδομένων των διαφόρων αποθετηρίων, που θα είναι συμβατά με τα ΟΑΙ-ΡΜΗ,
- στην ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού δικτύου αποθετηρίων και
- στη βελτίωση της διαθεσιμότητας του περιεχομένου.

Αποστολή του EuropeanaLocal είναι να δώσει τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες και στους παρόχους ψηφιοποιημένου περιεχομένου πολιτιστικής κληρονομιάς να το καταστήσουν διαθέσιμο για συγκομιδή μεταδεδομένων, ευρετηρίαση, εμπλουτισμό, κ.λπ.

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

- την εδραίωση ενός δικτύου περιφερειακών αποθετηρίων, συμβατών με το ΟΑΙ-ΡΜΗ, τα οποία θα είναι εξαιρετικά διαλειτουργικά με τη Europeana,
- μια ολοκληρωμένη πρότυπη υπηρεσία Europeana-EuropeanaLocal, και

- την ανάπτυξη θεματικών περιοχών για τις υπηρεσίες του Europeana, οι οποίες ενοποιούν περιεχόμενο και από εθνικό και από τοπικό/περιφερειακό επίπεδο, και
- τη συγκέντρωση περιεχομένου σε επίπεδο που γίνεται κατανοητό στο πλαίσιο τοπικών συνθηκών και το οποίο συμπληρώνει το υπάρχον και σχεδιαζόμενο δίκτυο του Europeana (EDLocal 2009).

Οι συμμετέχοντες στο έργο έχουν ήδη επιλέξει και καταγράψει περίπου 20 εκατομμύρια τεκμήρια, τα οποία θα διατίθενται σταδιακά τα επόμενα τρία χρόνια. Πρόκειται για πολύ μεγάλο όγκο περιεχομένου ψηφιακής πολιτισμικής πληροφορίας στο γενικό πλαίσιο του περιεχομένου που διατίθεται στο Europeana. Πολυάριθμες ψηφιακές συλλογές παραμένουν ανεξερεύνητες στον ιστό αυτή τη στιγμή και δεν εντοπίζονται εύκολα μέσω των μηχανών αναζήτησης. Μέσω του προγράμματος EuropeanaLocal τοπικές βιβλιοθήκες και πολιτιστικοί οργανισμοί θα μπορέσουν να καταστήσουν το υλικό τους προσβάσιμο και ορατό, θα μπορέσουν να βελτιώσουν και να αναπτύξουν το ψηφιακό περιεχόμενό τους, τη διαλειτουργικότητα, να αναδείξουν και να προωθήσουν τους τοπικούς θησαυρούς τους.

Οι πρώτοι φορείς που συμμετέχουν

Σήμερα επτά πολιτιστικοί φορείς αποτελούν την πρώτη ομάδα οργανισμών που θα εντάξουν και θα αναδείξουν το ψηφιακό περιεχόμενό τους μέσω της Ψηφιακής Πύλης Europeana:

- Αμερικάνικη Γεωργική Σχολή - Βιβλιοθήκη «Δημήτρης & Αλίκη Περρωτή»
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας
- Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
- Μέγαρο Μουσικής – Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος «Λίλιαν Βουδούρη»
- Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας – Περιφερειακό Τμήμα Κέρκυρας
- openarchives.gr (ως μηχανή αναζήτησης ελληνικών ψηφιακών βιβλιοθηκών)

Χρονοδιάγραμμα δράσεων και οργανισμοί που συμμετέχουν στο EuropeanaLocal

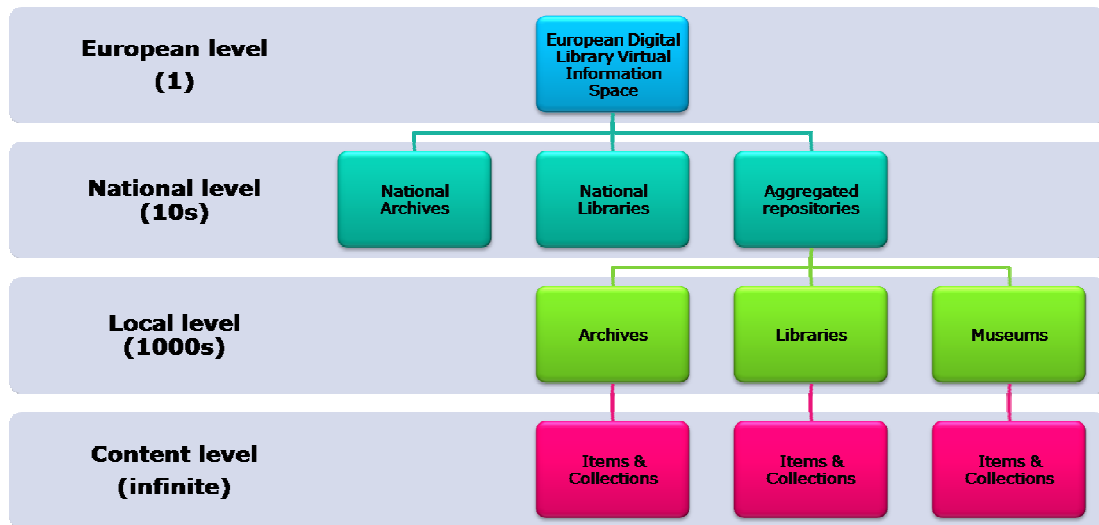
Το EuropeanaLocal ξεκίνησε τον Ιούνιο 2008 με στόχο τη σύσταση ενός κατακεκομμένου διαλειτουργικού δικτύου αποθετηρίων στην Ευρώπη, που θα τροφοδοτεί με αυτόματο τρόπο τη Europeana με μεταδεδομένα πολιτιστικού ψηφιακού περιεχομένου. Το Νοέμβριο του 2008 πραγματοποιήθηκε έρευνα με ερωτηματολόγιο σε τέσσερις χώρες της ΕΕ για το περιεχόμενο και τα πρότυπα που χρησιμοποιούν οι παροχείς παρεχομένου. Από την Ελλάδα συμμετείχαν οι πρώτοι φορείς που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Τα επόμενα στάδια του EuropeanaLocal αφορούν στη δημιουργία ή στην αναβάθμιση αποθετηρίων κυρίως σε πρότυπα διαλειτουργικότητας, μεταδεδομένων, στην αύξηση του ψηφιακού περιεχομένου, κ.λπ. (Φεβρουάριος-Δεκέμβριος 2009), αλλά και στη διεξαγωγή δοκιμών αυτόματης συγκομιδής μεταδεδομένων από συγκεκριμένα αποθετήρια και μετανάστευσής τους στη Europeana (Δεκέμβριος 2009 – Μάρτιος 2010). Από τον Ιούνιο του 2010 μέχρι τη λήξη του προγράμματος, αναμένεται η συμμετοχή νέων φορέων στο πρόγραμμα με σκοπό τον εμπλουτισμό της Europeana με νέο πλούσιο πολιτιστικό περιεχόμενο. Στο σχήμα 1 παρατίθεται το ιεραρχικό σχεδιάγραμμα των εταίρων και των οργανισμών που συμμετέχουν στο Κεντρικό Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα EuropeanaLocal και στο σχήμα 2 αποτυπώνονται τα επίπεδα συνεργασίας των οργανισμών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

«Η δυναμική και οι προοπτικές των Δημοτικών Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα»

Σχήμα 1. Εταίροι της EuropeanaLocal και είδη οργανισμών που συμμετέχουν (προσαρμογή από Davies 2008)

Σχήμα 2. Επίπεδα συνεργασίας των οργανισμών-φορέων που συμμετέχουν (Davies 2008)

Συμπεράσματα

Η Europeana, η Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη είναι ένα γεγονός. Η ανάπτυξή της είναι ένα στοίχημα για την Ευρωπαϊκή Ένωση ως θεσμό, για τις χώρες που θέλουν να αναδείξουν την πολιτιστική τους ταυτότητα αλλά και τους οργανισμούς που κατέχουν περιεχόμενο (τις βιβλιοθήκες, τα μουσεία, τους διάφορους πολιτιστικούς οργανισμούς, τα αρχεία, αλλά και ποικιλόμορφους παροχείς περιεχομένου). Αυτό το στοίχημα είναι μεγαλύτερο για το ανθρώπινο δυναμικό των οργανισμών (βιβλιοθηκονόμους και επιστήμονες της πληροφόρησης, μουσειολόγους, αρχειονόμους, πληροφορικούς, κ.α.) που θέλουν να αποδείξουν ότι μπορούν να συμβάλουν και να συμμετάσχουν σε ένα σχήμα που δεν έχει σύνορα, που σπάει το κέλυφος της τοπικής κοινωνίας, που θέτει τα υψηλότερα πρότυπα ανάπτυξης των ψηφιακών συλλογών, που οραματίζεται πρώτα πανευρωπαϊκά και παγκόσμια και κατά δεύτερο λόγο τοπικά, που «η συλλογή μου» γίνεται η «συλλογή των πολλών», και η πολυπολιτισμικότητα και η διαφορετικότητα κυριαρχούν της ομοιογένειας των συλλογών και των υπηρεσιών.

Η ψηφιοποίηση υλικού σε αρκετούς ελληνικούς οργανισμούς έχει ήδη φέρει θετικά αποτελέσματα, αλλά χρειαζόμαστε νέες νοοτροπίες και προσεγγίσεις στη χρήση του περιεχομένου, για να φτάσουμε στην ουσιαστική «Κοινωνία της Πληροφορίας».

«Η δυναμική και οι προοπτικές των Δημοτικών Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα»

Σε ένα τέτοιο σχήμα πρέπει να συμμετάσχουν και οι ελληνικοί οργανισμοί παροχής περιεχομένου και το προσωπικό τους. Το στοίχημα είναι μεγάλο αλλά μέσα στις δυνατότητες των οργανισμών μας και του ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτουμε. Το ερώτημα που τίθεται είναι αν είμαστε έτοιμοι για μια δέσμευση συνεργασίας που θα κρατήσει πολλά χρόνια αλλά θα έχει πολλαπλά ωφέλει τόσο για τους οργανισμούς μας όσο και για το προσωπικό τους.

Ειδικότερα, το EuropeanaLocal δημιουργεί ένα περιβάλλον για να προβληθεί το περιεχόμενο και να προωθηθεί η διαλειτουργικότητά του, σκοπεύει στην καλύτερη οργάνωση του περιεχομένου και στην αποτελεσματικότητα στα εργαλεία αναζήτησης που είναι αναγκαία. Απαιτείται λοιπόν εμπλουτισμός περιεχομένου, με συμμετοχή περισσότερων φορέων με ελληνικό πολιτιστικό περιεχόμενο. Ακόμα και αν κάποιος φορέας δεν έχει αποθετήριο, υπάρχει χρόνος για την υλοποίησή του.

Βιβλιογραφία

CENL, *Conference of European National Librarians*, Διαθέσιμο στο: <http://www.cenl.org> [Τελευταία πρόσβαση 23 Ιουλίου 2009].

Cousins, Jill, (Director, The European Library & Europeana), <Jill.Cousins@KB.NL>, (2008a), *Europeana.eu is open for partner testing*, [E-mail] Message to EDLNET@NIC.SURFNET.NL, received by Emmanouel Garoufallou (garoufallou@yahoo.co.uk). Sent Friday 14 November 2008, 18:08:38.

Cousins, Jill, (Director, The European Library & Europeana), <Jill.Cousins@KB.NL>, (2008b), *Europeana - news on launch and capacity*, [E-mail] Message to EDLNET@NIC.SURFNET.NL, received by Emmanouel Garoufallou (garoufallou@yahoo.co.uk). Sent Friday 21 November 2008, 17:48:52.

Davies, R. (2008). *Tens of millions of cultural digital objects available through Europeana: how can they be used by schools?*. EMINENT Conference, Rome, December 5, 2008.

EDLnet “Work Packages” (2009), Διαθέσιμο στο:

http://dev.europeana.eu/work_packages.php. Βλέπε επίσης “Work Groups”,

Διαθέσιμο στο: http://dev.europeana.eu/work_groups.php [Τελευταία πρόσβαση 21 Ιουλίου 2009].

EDLocal (2009), *EuropeanaLocal - Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας*,

Διαθέσιμο στο: <http://www.libver.gr/edlocal/> [Τελευταία πρόσβαση 23 Ιουλίου 2009].

Βλέπε επίσης: EuropeanaLocal [Φυλλάδιο] (2008), Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας.

EDL Foundation, Διαθέσιμο στο:

http://dev.europeana.eu/edlnet/edl_foundation/purpose.php [Τελευταία πρόσβαση 20 Ιουλίου 2009].

Europa, Κοινωνίας της Πληροφορίας, Διαθέσιμο στο:

http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/index_el.htm [Τελευταία πρόσβαση 20 Ιουλίου 2009].

European Commission, i2010: a European information society for growth and employment, Διαθέσιμο στο:

http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/index_en.htm. [Τελευταία πρόσβαση 22 Ιουλίου 2009].

European Commission (DLI), i2010: Digital Libraries Initiative (DLI), Διαθέσιμο

στο: http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/index_en.htm

[Τελευταία πρόσβαση 22 Ιουλίου 2009].

The European Library (TEL), Διαθέσιμο στο: <http://www.theeuropeanlibrary.org/>

[Τελευταία πρόσβαση 21 Ιουλίου 2009].

Europeana, Διαθέσιμο στο: <http://www.europeana.eu> [Τελευταία πρόσβαση 20

Ιουλίου 2009]. Βλέπε επίσης: Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 27ης

Σεπτεμβρίου 2008, με τίτλο «Προς μια ευρωπαϊκή ψηφιακή βιβλιοθήκη» (εισηγήτρια: Marie-Hélène

Descamps), Διαθέσιμο στο: [http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2007-0416)

[language=EN&reference=P6-TA-2007-0416](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2007-0416) [Τελευταία πρόσβαση 21 Ιουλίου 2009].

Press pack Europeana, Διαθέσιμο στο:

[http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=45](http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=4505)

[05](http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=4505) [Τελευταία πρόσβαση 21 Ιουλίου 2009].

EuropeanaLocal: connecting cultural heritage, Διαθέσιμο στο:

<http://www.edlocal.eu> [Τελευταία πρόσβαση 23 Ιουλίου 2009].

FUMAGABA (The European Library), Διαθέσιμο στο:

<http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/cooperation/fumagaba/>

[Τελευταία πρόσβαση 23 Ιουλίου 2009].

Komen, Lizzy, (Europeana office), <Lizzy.Komen@KB.NL>, (2008), *Η Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη "Europeana", τώρα σε απευθείας σύνδεση Βρυξέλλες* [Δελτίο τύπου], IP/08/, 20 Νοεμβρίου 2008, [E-mail] Message to EDLNET@NIC.SURFNET.NL, received by Emmanouel Garoufallou (garoufallou@yahoo.co.uk). Sent Wednesday 19 November 2008, 18:16:29.

Purday, Jon (Press and communications), <Jonathan.Purday@KB.NL>, (2008), *LIVE SITE - links, servers and press release for Europeana launch*, [E-mail] Message to EDLNET@NIC.SURFNET.NL, received by Emmanouel Garoufallou (garoufallou@yahoo.co.uk). Sent Friday 14 November 2008, 18:54:58.

TEL-ME-MOR (The European Library: Modular Extensions for Mediating Online Resources), Διαθέσιμο στο:

<http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/cooperation/archive/telmemor/index.php> [Τελευταία πρόσβαση 23 Ιουλίου 2009].

Γαρουφάλλου, Εμμανουήλ (2008), *Οι Βιβλιοθήκες στο προσκήνιο με τις δράσεις Europeana και EuropeanaLocal*, Info-λόγιο: περιοδική έκδοση της βιβλιοθήκης του Τ.Ε.Ι. Σερρών. Τριμηνιαία έκδοση, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2008, τ.2(τχ.4), σσ. 13-15. ISSN 1791-1184

ΔΚΒΒ (2008), *Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας, εκπρόσωπος της χώρας μας στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη της Κομισιόν Europeana* [Δελτίο τύπου] και *Επίσημη παρουσίαση της ψηφιακής πύλης Europeana* [Δελτίο Τύπου], [E-mail] Μήνυμα στον Εμμανουήλ Γαρουφάλλου (garoufallou@yahoo.co.uk) από τον Γεώργιο Μπίκα <geobikas@libver.gr>. Στάλθηκε τη Δευτέρα 24 Νοεμβρίου 2008, 8:53:49.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας, Διαθέσιμο στο: <http://www.libver.gr> [Τελευταία πρόσβαση 23 Ιουλίου 2009].